

ئەكرىت كوردلەشەرى دەستوردا بىتەفاكتەرى بىزگار كوردنى

عىراق لەسىستەمىكى دىنى

فەرەيدون جەمەرەشىد سويسرا

Faraidun_73@hotmail.com

ئەمىرۇئەدەستكەوت وسەنگەسىياسى يەى خەئكى كوردستان وبزوتنەوسىياسى يەكەى ئەهاوكىشەسىياسىيەكان دا بەدەستى هىئاوہ. سەرەپراى ئەمىرى واقىع بىنىنى ھەرىمى كوردستان بەلەبەرچاوكرتنى تايىبە تەئەندى سىياسى و ئاسايش لەلايەن چاودىرانى سىياسى ومىدىيائى ناوچەىى وجىھائى. دەسلاتى سىياسى كورد لەبەغداى ناوہندى دەسلاتىشدا جىگەوبىگەى ھەستىيارى لەستونەكانى دەسلاتدا گرتووە بەوہرگرتنى پۇستى سەرۇك كۇمارىشەوہ. ھەموونەم دەستكەوتانەش كەنەبەردى وفىداكارى گەورەى بۇدراوہ بەمانائى ئەوہنىە كورد پىشتىنەكەى لىبىكانتەوہ. بەلكوقۇناغىكى گىنگ ھەستىيار لەپىشمان داىە. ئەوئىش شەرى گەرموگورى دەستوورە تابە داىەلۇك و مەنتقى تىگەىشتن لە پىرۇسەى نوسىنى دەستوردا ھەموو ئەوودەستكەوتانەى دەرھەق بەمىرۇبەدەست ھاتوون بچەسپىنن و ماڧەھىشتا نەسەندراوہكانىشمان لەدەستورى نويدا مسۇگەرىكەىن. گىنگى قۇناغى ھەنووكە لەوہداىە كەدەستوورى نوئ گۇرانىكى بىنچىنەى وبىئائتەرانە لەبوارەكانى سىياسى وناووروى وكۇمەلاتى لەگەل خۇى دارەنگ رىژدەكاتەوہ. ئانىندى چارەنووس و دەستپىكى نوئ بۇنەتەوہ وبىكھاتەكانى عىراق دىارى دەكات. بەشدارىكردن لەم پىرۇسەدا بۇسەركرداىەتى سىياسى كورد و ئەوبەرىزانەش بەنوئىنەراىەتى خەئكى كوردستان بەشدارن لەگەل ئەكردنى دەستووردا كارىكى پىرلەمەلانىى دژوارە ونەركىكى پىرلەنپىسراوئەتى يە بەرامبەر گەل و قووبانىەكانى كەدەىان سائەخەباتى بۇدەكات. كورد لەبەرامبەر شەرى دەستووردا بەدەم قورسائى شەرى دەستوور لەپرووىكى دا. داكۇكىكردنە لەماڧەنەتەواىەتەىكەى خەئكى كوردستان كەخۇى لەفىدرائى جىوگرافى وگەرنەوہى كەركوك وناوچەتازە ئازادكاروہكان. دانپىدانان بەھىزى پىشەمەرگە. بەرەسى كىردنى زمانى كوردى وەك زمانى دەولەت. دىارىكردنى رىژەى داھات وچۇنىەتى سوود وەرگرتن لەسامانەسروشتى يەكانى كوردستان وعىراق و... زۇرشتى پىراىەختر. كەناسونالىزىمى ەرەب بى دژوارى ومەلانىى گقتوگۇكان ناخاوتىت بەسانائى لەوہرەشوسەداىتەپاىى... لەپرووىكى تىرى دا كورد لەدەستوورى نوئ دا شەرى بەئاراستەبوونى كۇمەلگائى عىراق دەكات بەرەوكۇمەلگائىكى كراوہوعىلمانى. كەدىن راستەوخۇ دەست لەكارووبارى دەولەت وەرنەدات. بەمانائى ئەوہى ھەموودىنەكان لەعىراقى نوئ داپىرۇزە. وەك كارى شەخسى ھاوولائىيان فەراھم دەكرى و پىزى لىدەگىرئىت. ئەك بەزۇر سەپاندى كۇمەلگائى داخراو و كەنموونەى رەشى لەوولائىيانى دراوسى وناوچەكەدا ھەىە. پەووتى بەرەوناراستەچوونى عىراق بەرەوكۇمەلگائىكى داخراووبەدىنى كىردنى دەولەت لە ستراتىژى لىستى ئىھتلاڧى يەگرتووى شىعەكان دا دركى پىدەكرئىت. كەبەرەوپىشچوونى پىرۇسەى دەستوورى بۇ كورد ئالۇزو دژوارتەدەكات. بەھەستكردن بەوفاكتەرانەدووتىزوتىپروانىنى جىاواز بەىەك لەنووسىنى دەستوورى ھەمىشەىى لەمەلانىى سەخت دا دەبن... لىستى ھاوپەىمانى كوردستان لەنووسىنى دەستووردا سەرەپراى داكۇكى كىردن لەداخاوازىەكانى خەئكى كوردستان. ئەكەوئتەبەرەشەرىكى تىر كەئەوئىش داكۇكىكردنە لەسىستەمىكى كراوہو سكوولار كەلەگەل ھەلومەرج و وىستى ھەنووكەى خەئكى كوردستان داىەو. دەبىتەفرىادەرس بۇكۇمەلگائى بەشەرەبىبەكەى عىراقىش كەلەئىستادا قورسائى رەووتى لىبرال وعىلمانى وونە. سەرکەوتنى لىستى كوردى لەدەستووردا بەو ئاراستە پۇزەتىقانە. دەبىتە ئالووكۇرىكى جىدى و زىندوو بەقازانجى خەئكى كوردستان وكۇمەلگائى عىراق. ھەرلەبەرەستىيارى باروودۇخەكەىە كەوازلە بەرژەوہندى حىزبى وتاىبەت بەئىنرئىت پەرلەمانىك كەنزىكەى چوار مانگە خەئكى كوردستان دەنگى پىداوہ. كۇبوونەوى دەست بەجى بكات. بىكرئتە تاكەمەرچەى خەئكى كوردستان تابىتە فشار بۇمەلانىى شەرى دەستووربەقازانجى وەدەستەئىنانى ماڧەكانى خەئكى كوردستان